

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **K. D.**, zastoupený JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 5. 2014, č. j. 11 Ad 3/2014 – 20,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 5. 2014, č. j. 11 Ad 3/2014 – 20 **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze usnesením ze dne 12. 5. 2014, č. j. 11 Ad 3/2014 – 20, nepřiznal žalobci (dále jen „stěžovatel“) osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 29. 11. 2013, č. j. MV-67971-6/VS-2013, jímž byl zamítnut rozklad podaný proti rozhodnutí ministerstva vnitra ze dne 22. 4. 2013, č. j. OSZ-72474-7/Z-Že-2013 o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., o poskytnutí jednorázového příspěvku ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem, ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb. (dále jen „nařízení vlády č. 135/2009 Sb.“), za dobu služby v pomocném technickém praporu (dále jen „PTP“). V odůvodnění usnesení městský soud uvedl, že podle ust. § 11 odst. 1 písm. m) zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) se od poplatku osvobozují řízení ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem. V daném případě však nejde ani o náhradu škody či jiné újmy, jež by byla způsobena rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření. Bylo proto nutno posoudit, zda jde o náhradu škody nebo jiné újmy, jež byla způsobena nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním

postupem. Takový úkon, který by byl úředním postupem, učiněn nebyl a stěžovatel to ani netvrdí. Proto městský soud posuzoval, zda se nejedná o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím. Aby šlo o takovou věc, muselo by být příslušným orgánem stvrzeno, že rozhodnutí, v jehož důsledku došlo k újmě, bylo nezákonné. Pouhá deklarace však nestačí. Stěžovatel nedoložil, a ani netvrdil, že rozhodnutí a jeho zařazení k PTP bylo jako nezákonné zrušeno. Na výzvu městského soudu stěžovatel sdělil, že osvobození žádá kvůli předmětu žaloby podle ust. § 11 odst. 1 písm. m), příp. odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích a poukázal na to, že v obdobných odškodňovacích kauzách je žalobce osvobozen od soudního poplatku podle názoru, který vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 21. 8. 2007, sp. zn. I ÚS 539/06. Pokud jde o tvrzené osvobození podle ust. § 11 odst. 1 písm. m) citovaného zákona, odkázal městský soud na výše uvedenou argumentaci. Osvobození nelze přiznat ani podle ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích, podle kterého je od poplatku osvobozen navrhovatel, který uplatňuje nároky podle zákona o mimosoudních rehabilitacích. V případě stěžovatele se totiž jedná o nárok upravený nařízením vlády č. 135/2009 Sb., nikoliv zákonem č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“). Přesto, že určitá souvislost citovaného nařízení vlády a zákona o mimosoudních rehabilitacích existuje, nejedná se o totožné nároky. Proto stěžovatel nesplňuje podmínky ani pro osvobození od soudních poplatků podle ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích. Argumentaci nálezem Ústavního soudu neshledal městský soud opodstatněnou, a to s přihlédnutím k odlišnému předmětu řízení. Proto městský soud postupoval podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel k výzvě soudu nesdělil žádné údaje o svých majetkových poměrech, nebylo mu možno osvobození od soudních poplatků přiznat.

Proti tomuto usnesení městského soudu podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. V kasační stížnosti namítal, že předmětem sporu je jednorázový příspěvek představující náhradu mzdy za dovolenou během služby ve vojenském táboře nucených prací podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Stěžovatel poukázal na rozdílnou praxi městského soudu v osvobozování od soudního poplatku v obsahově shodných žalobách, konkrétně M. L. a arch. V. M. Stěžovatel má za to, že soudy mají rozhodovat jednotně a ve vztahu k uvedeným osobám se cítí diskriminován. Konečně stěžovatel poukázal na to, že v jeho věci se jedná o nápravu křivd způsobených minulým režimem, a proto měl městský soud postupovat podle zásad, které vyslovil Ústavní soud v nálezech ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000, ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03 a ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/03. Ze všech těchto důvodů stěžovatel Nejvyššímu správnímu soudu navrhl, aby napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil městskému soudu k novému projednání.

Ve věci jsou splněny všechny podmínky řízení a kasační stížnost je přípustná (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014 č. j. 3 As 125/2012 - 43, všechna zde citovaná rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz, resp. <http://nalus.usoud.cz>). Zaplacení soudního poplatku nebylo vyžadováno, neboť předmětem přezkumu je usnesení, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku by za této situace znamenalo jen další řetězení téhož problému (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

pokračování

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, přičemž neshledal vadu uvedenou v odstavci 4 citovaného ustanovení, k níž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Podle ust. § 11 odst. 1 písm. m) zákona o soudních poplatcích se od poplatku osvobozují řízení ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

Podle ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích se od poplatku osvobozuje navrhovatel, který uplatňuje nároky podle zákona o mimosoudních rehabilitacích.

Jelikož toto citované ustanovení je speciální k ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích, posuzoval Nejvyšší správní soud nejprve možnost osvobození stěžovatele od soudních poplatků právě podle ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích.

Předmětem řízení před městským soudem je příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., které bylo vydáno na základě zmocnění obsaženého v ust. § 8 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o protiprávnosti komunistického režimu“), a je jedním z právních předpisů přijatých za účelem nápravy některých křivd spáchaných státem v období komunistického režimu na odpůrcích tohoto režimu a na režimem perzekvovaných osobách.

K interpretaci těchto předpisů se v minulosti opakovaně vyjádřil Ústavní soud. Např. v nálezu ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000, uvedl, že „[u]stanovení rehabilitačních předpisů je právě s ohledem na jejich smysl a účel zapotřebí interpretovat extenzivně ve prospěch postižených osob.“ Tento názor byl rozveden v pozdější judikatuře Ústavního soudu, např. v nálezu ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. I. ÚS 2056/12, v němž bylo vysloveno, že „Ústavní soud se ve své dosavadní judikatuře zabýval otázkami ústavně konformního výkladu rehabilitačních předpisů vícekrát. V předchozích rozhodnutích zdůraznil, že účel a smysl právních předpisů není možné hledat pouze ve slovech a větech toho kterého předpisu; v něm jsou vždy přítomny i principy uznávané demokratickými právními státy. Tyto zásady pak platí tím spíše v řízeních, ve kterých dochází k aplikaci zákonů, kterými se demokratický právní stát snaží reagovat na křivdy vzniklé za minulého nedemokratického režimu. Jinak řečeno, teleologický přístup k výkladu práva musí převážet nad čistě dogmatickým gramatickým výkladem tak, aby byl v maximální míře naplněn účel rehabilitačních a na ně navazujících předpisů, jímž je zmírnění křivd spáchaných předchozím režimem.“ Dále lze poukázat také na nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2014 sp. zn. IV. ÚS 2265/13, a sp. zn. IV. ÚS 644/13. Citované nálezy vyjadřují obecnější principy, na jejichž základě je nutné přistupovat k projednávání rehabilitačních věcí. Poskytnutí příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je přitom třeba jednoznačně vnímat jako součást skupiny rehabilitačních předpisů, neboť rehabilitací v širším smyslu slova se rozumí i náhrada způsobené morální a

materiální újmy vzniklé v souvislosti s perzekucemi. Jednou z forem perzekuce bylo i povolávání tzv. politicky nespolehlivých osob k výkonu vojenské služby v PTP (§ 1 odst. 1 písm. d) zákona o protiprávnosti komunistického režimu). Zákon o soudních poplatcích sice obecně není předpisem rehabilitačním, nicméně pravidla vyslovená Ústavním soudem pro interpretaci rehabilitačních předpisů je podle názoru Nejvyššího správního soudu nutno aplikovat také na ustanovení zakotvující procesní překážky pro přístup k soudu v rehabilitačních věcech, jakou je i povinnost zaplatit soudní poplatek.

Ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích sice výslovně hovoří o nárocích podle zákona o mimosoudních rehabilitacích a v projednávané věci se nejedná o nárok podle z tohoto zákona, ale tento nárok velmi úzce souvisí s jeho ust. § 18 odst. 1, jímž byly zrušeny rozkazy povolávající tzv. politicky nespolehlivé občany do PTP. Nároky z toho plynoucí jsou obsaženy v zákoně o mimosoudních rehabilitacích, např. příplatek k důchodu podle ust. § 24 odst. 4, ale i v navazujících předpisech. Nařízení vlády č. 135/2009 Sb. explicitně stanoví, že jednorázový příspěvek náleží, za splnění dalších podmínek, státním občanům České republiky, kteří byli zařazeni do silničních praporů ženijního vojska, pomocných technických praporů a vojenských báňských oddílů uvedeným v ust. § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích. Z toho vyplývá, že jednorázový příspěvek upravený v nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je dalším z nároků plynoucích z titulu zrušení rozkazů o zařazení do PTP podle zákona o mimosoudních rehabilitacích.

S ohledem na citovanou judikaturu Ústavního soudu nelze ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích vykládat tak, že se osvobozují pouze navrhovatelé, kteří uplatňují nárok stanovený přímo v zákoně o mimosoudních rehabilitacích, nýbrž tak, že osvobození jsou také navrhovatelé uplatňující nárok související se zrušením povolávacích rozkazů do PTP podle ust. § 18 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích přesto, že se jedná o nárok upravený v nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Opačný výklad, zastávaný městským soudem, je přehnaně formalistický, když odhlíží od účelu rehabilitačních předpisů a nesměruje k ochraně rehabilitovaných osob. S ohledem na tyto skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v řízení o žalobě proti rozhodnutí o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je žalobce osvobozen od soudního poplatku podle ust. § 11 odst. 2 písm. k) zákona o soudních poplatcích, neboť účelem tohoto nařízení vlády je náhrada některých aspektů škody způsobené protiprávním povoláním do PTP.

Jelikož osvobození stěžovatele od soudních poplatků v řízení o žalobě vyplývá přímo ze zákona, neměl městský soud o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků rozhodovat a měl mu pouze neformálně sdělit, že jeho žádost je bezpředmětná s ohledem na zákonné osvobození od soudních poplatků. Rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků bylo za dané situace nezákonné.

Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je opodstatněná, a proto napadené usnesení podle ust. § 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s. zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

pokračování

Podle ust. § 110 odst. 4 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze) a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud (Městský soud v Praze) vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. července 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu